

Nawoord

In het tweede deel van Zola's Rougon-Macquart cyclus, *Buit maken*, ligt er onder het menselijke verhaal een Griekse mythe, die van Phaedra. Zij is de vrouw van Theseus en gaat met hem mee terug naar Athene. Daar ontmoet ze de zoon van Theseus, Hippolyte en wordt op slag verliefd op hem, als stiefmoeder op stiefzoon. Als Hippolyte haar liefde niet wil ontvangen, hangt zij zich op.

Dit thema is in de loop der tijd vaak vormgegeven. De belangrijke zeventiende-eeuwse toneelschrijver Racine heeft een versie geschreven die heden ten dage nog opgevoerd wordt. In zijn tijd was Racine verplicht in alexandrijnen te schrijven, 6 lettergrepen per regel met in het midden een cesuur, een knikpunt, dus drie bij elkaar horende lettergrepen en dan vaak een komma en de volgende drie lettergrepen. Een ijzeren harnas voor een creatief schrijver. Toch wist het genie van Racine de verwarring en de emotionele overval van Phaedra, wanneer ze Hippolyte ontmoet, in twee regels alexandrijnen met ieder een cesuur in het midden te vatten, in twaalf lettergrepen. Hij schreef dit subliem als een muzikale frase wanneer Phaedra Hippolyte voor het eerst ziet: *Je le vis, je rougis, je palis à sa vue*: Ik zag hem, bloosde en verbleekte toen ik hem zag.

In dit deel II van de cyclus Rougon-Macquart is Aristide Rougon, zoon van Pierre Rougon uit deel I, een belangrijke hoofdpersoon. Hij huwt Renée en laat zijn zoon Maxime naar Parijs overkomen op het moment dat hij rijkdom heeft gemaakt. Deze zoon, een jonge adolescent, is een jongen die als meisje geboren had moeten worden, zoals een van de vriendinnen van zijn stiefmoeder Renée zegt. Tussen deze twee, Renée en Maxime, ontspint zich een liefdesaffaire, analoog aan Phaedra en Hippolyte.

Zola gebruikt graag de Griekse mythen, maar ook de inzichten ervan in zijn romans. Een van de belangrijke hoofdpersonen, Pierre Rougon uit deel I, een politieke onnozelaar laat hij Brutus genoemd worden door de kleinburgerlijke lieden om hem heen, wanneer hij zijn eigen broer arresteert. Door deze daad verkrijgt Rougon een heldenstatus. In de Griekse mythologie doet Brutus, ter bescherming

van zichzelf, zich eerst als onnozel voor en laat vervolgens zijn ware gezicht zien en wordt meedogenloos, zelfs tegen zijn eigen zoons. Zola geeft een eigen wending aan deze mythe door Pierre Rougon als een onnozelaar neer te zetten, maar deze tegen wil en dank en dankzij de inzichten van zijn vrouw een heldenstatus te laten verkrijgen. Deze heldenstatus beïnvloedt Rougon vervolgens zodanig dat hij zich in zijn rol gaat inleven en minder onnozel wordt. De dynamiek en interactieve potentie van aanleg en omgeving wordt in de ontwikkeling van dat personage neergezet.

De historische achtergrond in dit deel is het Parijs dat in de tweede helft van de negentiende eeuw een fundamentele gedaanteverwisseling ondergaat onder de beroemde stedenbouwkundige Georges-Eugène Hausmann (1809-1891). Deze verandering gaat echter gepaard met enorme frauduleuze praktijken. Zoals gebouwen die neergehaald worden en nieuwe gebouwen die als een schitterende Phoenix herrijzen uit de as, analoog aan de Egyptische mythe, zo ontstaat uit de frauduleuze praktijken een regen van goud.

De hoofdpersoon van de malversaties in de verbouwing en herindeling van Parijs is Aristide Rougon die zijn naam verandert in Aristide Saccard om de kans op een rijk huwelijk te vergroten, na het overlijden van zijn eerste vrouw Angèle. In de vrouw die Saccard huwt, Renée, weerklinkt de rijkdom die door hem zal ontstaan want zij ervaart die naam als volgt: *...waarvan twee droge lettergrepen de eerste keer in haar oren klonken met de brutaliteit van twee harken die goud oprapen.*

Met een vroege aankondiging – het boek is geschreven in 1872 – van het fin-de-siècle gevoel, laat Zola Renée en Maxime, verveeld duikelen in een liefdesrelatie. In deze relatie wisselen in beide personen onschuld en de bewustwording van het incestueuze zich af.

Zola schrijft in meerdere verhaallijnen tegelijk die hij vervlecht tot een consistent geheel. Door de vervlechtingen wordt het samenkomen van de lagen benadrukt. Zola laat de verwarring bij een van de hoofdpersonen, Renée, de stiefmoeder, aan de oppervlakte komen in een bewustwording op het moment dat ze met haar stiefzoon Maxime aan haar zijde naar een toneelstuk met Phaedra kijkt. De Hippolyte die in de Griekse mythologie weigert op de avances van zijn stiefmoeder in te gaan, is als Maxime in Zola niet moreel verontwaardigd, maar amoreel geamuseerd.

In de bedwelmende werveling van Renée als belangrijke mondaine in de hoge kringen ontdekt ze uiteindelijk dat de twee mannen in haar leven, vader en zoon, zoon en kleinzoon van Pierre Rougon, geen last hebben van wat er gebeurd is en gearmd samen oplopen, terwijl zij ontredderd achterblijft.

Na zich een dader te hebben gevoeld, ontdekt ze haar slachtofferschap. Nadat Renée het inzicht verkrijgt hoe haar leven is verlopen, een dynamisch kind in een streng milieu, een verkracht en zwanger gemaakt jonge meisje, een jonge vrouw die als mondaine met passieve agressie alle grenzen voorbijgaat, slaat ze niet zoals

Phaedra de hand aan zichzelf, maar kwijnt weg door de negentiende-eeuwse tering, tuberculose. Ze is het ultieme slachtoffer van het misbruik door de man.

De titel *La Curée* is altijd vertaald als *De Buit*, maar bij deze vertaling is gekozen voor *Buit maken*. De reden van deze keuze ligt daarin dat beide vertalingen mogelijk zijn en dat buit maken duidelijker de activiteit weergeeft zowel op het menselijke vlak als op het gebied van de verbouwing van Parijs.

In de strijd van Renée om Maxime te veroveren, drukt ze het als volgt uit:

En in een laatste crisis van verlangen droomde ze ervan haar prooi weer buit te maken, de doodsstrijd in de armen van Maxime te leveren en hem met zich mee te nemen.

Martine France Delfos